

מהדו"ח של "און" לשנת 1965/66

לפי בדיקת הרייון, מסתכם ההפרש בפוריות בין עדר גדול לקטן כדי 8.2%.

רוכזו גם נתונים על תמותת שגר בלידה ונמצא שב־20 אלף המלטות של מבכירות הגיע שיעור התמותה כדי 12% וב־42 אלף המלטות של פרות הסתכמו מקרי המוות בשגר ב־4.7%.

עדר הפרים

בתחילת תשכ"ו, ב־1.10.65, עמדו במכון 49 פרים; במשך תשכ"ו יצאו 8 ונכנסו 7; לפי זה עמדו ב־1.10.66 48 פרים. הפרים שיצאו הם: חלוץ, עוזי, גת, גוג, נוט, אריסטו, צלף ועדיף. הפרים שנכנסו הם: אורי, עמידה, דגם, רשי, דפני, עורג, תגר. בשנת תשכ"ו נכנסו עד כה 13 עגלים (לגידול פרים) ויצאו 7 פרים — שפי, עמק, תור, רטר, סדן, ברוש, גבעון.

בתשכ"ו הופעלו 12 פרים בדוקים, 16 פרים צעירים (באופן חלקי) ובס"ה היה מספר הפרים בשימוש ובהמתנה — 48.

להלן מועתקת טבלה על מכירתם של הפרים:

ישראלים				פרים מיבוא ארה"ב	
האב משבדיה	האב מאנגליה	האב ישראלי	האב מארה"ב		
—	—	—	2	6	בדוקים
					בהמתנה
3	2	12	28	—	וצעירים

סה"כ מיבוא — 6; ישראליים — 47.

בולט איפוא שהולך ומתרבה מספר הפרים שמכירתם היא ישראל.

סיכומים בטיפוח

בדו"ח מובאות תצאות ביקורת התנובה מ־122 ימי החליבה הראשונים מההמלטות עד 30.1.67. והן ערוכות לפי הפרים. המבכירות מפרים שער דם חיים, רובן ככולן המליטו בגיל של 2 שנים בקירוב (בממוצע לכל פר). תנובת החלב הממור צעת ליום אצל בנות רוב הפרים היא בגבולות 22 ק"ג ורק בנות שלושה פרים (ברקו, עדי וצין).

בחוברת "און" כלולים "סיכומים וממצאים" מתוצאות ההזרעה בתשכ"ו, שנכתבו ע"י משה היימן והדו"ח על הפעולות האירגוניות של האגודה שסוכמו ע"י חיים יעקבסון.

ראשית, נביא כמה מספרים ממיפקד תשכ"ו, כדי לקבל תמונה מהיקף העבודה של האגודה והתפתחותה. היישובים הנוקקים לשירות "און" הם: 119 קיבוצים, 10 מושבים ו־5 בתי־ספר חקלאיים. בתשכ"ו הוֹרְעו בס"ה 53,004 פרות ועגלות. כרבע מהבהמות המוזרעות היו עגלות. כ־63% מהבקר המזרע ב"און" נתון בביקורת רשמית של התנובה.

שיעור ההתעברות מכלל ההזרעות, לפי בלתי חוזרות 60—90 יום, הוא 58.5%; לפי בדיקת הרייון, שיעור ההתעברות היה 50.2%. אינדקס הפוריות, לפי מספר ההזרעות לפרה הרה, היה 1.57. ענין מיוחד יש בתוצאות ההתעברות, לפי בדיקת הרייון, בעדרי המושבים והקיבוצים; בהתאם לסיכומים ב"און" יוצא שהתעברות העגרות במושבים היתה כדי 60.2% ובקיבוצים — 56.0%; כן גם נתגלה הבדל בהתעברות הפרות במושבים — 53.4% לעומת 44.0% בקיבוצים.

מספר הפרות במשקי האגודה גדל ב־3 השנים האחרונות ב־7632 ראש (17%). בתשכ"ו, לעומת תשכ"ה, גדל העדר ב־6%, ולפי הסקר טורים — במושבים ב־2.7% ובקיבוצים ב־9%.

הפרש הפוריות בין פרות לעגלות

בדו"ח זה מוגשים לראשונה סיכומי התעברות, לפי הרייון למעשה, לפרות ולעגלות בנפרד, כיוון שבסקר מלפני 3 שנים נתגלו הבדלים ניכרים בהתעברות בין עגלות לפרות. בתשכ"ג, בסקר שנערך במשקים אחדים בלבד, נתגלה הפרש לטובת העגלות בשיעור של 6%; בתשכ"ה עלה ההפרש ל־7% ובתשכ"ו הסתכם ההפרש בכל העדרים כדי 9.4% לטובת העגלות.

בשנים האחרונות חלה הרעה ניכרת בהתעברות בעדרים הקיבוציים והיא ירדה ל־46.7%; לעומת זאת נשארה רמת הפוריות בעדרי המרשבים סטאטית — 54.9%. על יסוד כל הנתונים,

קביעת כושרם בניצול המזונות. בדרך כלל, טרם נתגבשה הדרך לביצוע מושלם של מבחן מהירות הגדילה ובעיות מסוימות טעונות עדיין פתרון. יש להניח שלעתיד לבוא לא תושג התקדמות בהשבת מהירות הגדילה, כיוון שמחמת החשש להמלטות קשות ותמותת שגר מבוצעות רוב ההזרעות בזירמת פרים שאינם מצטיינים בתכור נה זו; יש אפוא לצפות לנסיגה גאנאטית מסר יימת לגבי תכונה זו.

מבחן הגוף ותצוגות

מאז פירסום הד"ר הקודם נתקיימה רק תצוֹגה אחת בקיץ שעבר; אמנם הכל היה מוכן לתצוגה בחודש מאי ש. ז, אבל היא לא נתקיימה בגלל המצב המתוח בארץ. לפני פרוץ מלחמת ששת הימים. ב"כ האגודה ביקרו במשק קים וערכו שיפוט הגוף לבנותיהם של 10 פרים, המפורזות בעדרי הקיבוצים. בס"ה נשפטו 791 בנות־מבכירות. בינתיים יצאו כבר מהמכון 6 פרים מבין אבות המבכירות הנ"ל; 4 מבין אלה נתגלו כמורשישים של גוף בלתי רצוי ותוצאה זו של המבחן שימשה נימוק נוסף לפסילתם. להלן ניתנות תוצאות השיפוט הגופני של 4 פרים:

שם הפר	מס' בנות	ס"ה נקודות
בני	114	81.5
הד	115	80.1
פלח	23	80.0
סייר	98	79.8

פרי שארולה

בשנה זו בוצעו ניסיונות בהזרעת פרות בעד־רי הבשר בזירמת פרים מגזע שארולה. ב"כ אמב"ל ומשרד החקלאות פנו בענין זה ל"און". לגבי השימוש בשארולה בהזרעת בקר חלב לא היתה מגמה ברורה, אולם בזמן האחרון, בגלל ההגבלות בייצור ושיווק החלב, עלתה שוב השאלה הזו. אמנם ב"און" נתגבשה הדעה שיש להמשיך בהזרעת בקר החלב בזירמת פרים פרי־זיים בלבד ואת העגלות העודפות, בנוסף לעגלים לגדל עד גיל מסויים ולהוציאן לשוק הבשר. אולם בהתאם לפניית אמב"ל, בזמן האחרון נרכשו

הניבו בממוצע לתקופה של 122 יום 23 ק"ג חלב ביום; שיעור השומן הממוצע לאותה תקופה נע סביב 3% אצל בנות כל הפרים. בבנות הפרים שאינם עוד בחיים נסתכמו התנובות היומיות הממוצעות ל־122 ימי החליבה הראשונים בגבולות 20.5–22.5 ק"ג ושיעור השומן אף אצל אלה נע סביב 3%.

על מבחן מהירות הגדילה

משקים רבים הפסיקו לשלוח את הנתונים על שקילות העגלים ומשום כך הצטמצמו מאוד המבחנים, וגם משמעותם פחתה מחמת מיעוט הבנים שנשקלו. על יסוד הנתונים שכן הגיעו סוכם המבחן למהירות הגדילה כדלקמן:

האב (הפר)	מס' בנים	הפרש צפוי בגיל 400 יום ק"ג
נצר	135	+ 20.0
דביר	58	+ 9.2
הד	42	+ 6.4
צין	27	+ 3.2
ברקן	66	— 0.4
בני	56	— 3.6
עדי	163	— 8.0
בראון	227	— 11.2

מחבר הסקירה, מ. היימן, מעיר שהטיפוח למהירות גדילה, לתנובה גבוהה וליתר התכונות בעת ובעונה אחת נתקל בקושי רב בגלל שתי סיבות: (1) נדירים הפרים שמשביחים בכושר ההנבה ובמהירות הגדילה ולעומת זה יש מספר פרים שמשביחים בכושר ההנבה, אולם מכשי־לים במהירות הגדילה. (2) ברוב המקרים צמודה תכונת מהירות הגדילה של צאצאי הפר בקשיים בהמלטה ובתמותת ולדות שלו בלידות של מב־כירות.

לשם הערכה מהימנה של כושר ההורשה של הפר למהירות הגדילה נקטו ב"און" בזמן האחרון בדרך חדשה ברכישת עגלים־פרים: רוכ־שים אותם בגיל של 3 חודשים, מגדלים אותם במכון ועוקבים אחר התפתחותם (בשקילה), תוך ביצוע הזנתם בהתאם לנורמות מסוימות לשם

תוצאות ההזרעה תשכ"ו 1965/1966 לפי מרים

(בלתי חוזרות כעבור 60—90 יום)

מס' ההזרעות במשך חייו עד 30.9.1966	כל ההזרעות		הזרעות ראשונות		בשימוש מתאריך	נולד	ה פ ר
	מס'	%ב"	מס'	%ב"			
נבחנים:							
3847	57.4	1164	57.4	705	—	5.61	אריסטוקרט *
7812	53.6	4719	53.5	3139	9.62	11.61	בני
21656	54.3	2232	54.3	1779	2.60	1.59	בראון
13360	60.0	10222	60.5	7142	7.62	3.61	ברקן
15525	58.1	5756	57.9	4079	8.59	8.58	דביר
17955	57.8	1630	58.8	1244	1.58	12.56	חלוץ
23856	57.1	9684	57.0	6739	4.60	8.59	נצר
7482	61.5	3946	61.0	2507	3.61	2.60	סדן
30756	59.2	11035	60.1	8786	4.60	6.59	עדי
33770	60.5	2896	60.5	2010	1.60	7.58	עוזי *
9878	57.6	6788	57.1	4755	10.64	5.60	צין
3813	56.9	898	57.5	379	—	11.61	רסר
43782	58.2	3521	58.9	2934	2.58	11.56	תור
צעירים:							
2336	60.1	2336	63.9	388	2.66	1.65	אבנר
874	60.9	874	55.8	165	6.66	3.65	אורי
2074	60.8	2057	59.8	391	10.65	10.64	בינגו
2757	—	18	—	8	—	6.61	גוג *
161	55.9	161	—	13	9.66	11.65	דגם
2111	60.0	2111	58.7	409	11.65	12.64	זאב
2510	60.4	2510	56.2	404	1.66	1.65	יבין
2032	57.3	510	65.0	80	5.65	3.64	מרץ
2324	60.0	2324	59.1	408	2.66	2.65	סברא
913	52.6	319	49.5	103	8.66	9.65	עמידה
2132	62.3	816	58.2	153	6.65	3.64	ער
2017	58.8	2017	54.3	339	10.65	12.64	עופר
2166	55.0	2166	50.2	404	11.65	10.64	פיני
2001	61.0	1770	57.6	377	8.65	9.64	צהל
184	62.0	184	—	45	11.65	12.64	צלף *
1943	61.3	1087	63.9	180	7.65	7.64	קרוז
82	53.7	82	—	5	9.66	11.65	רשי
2152	57.8	2152	53.0	349	12.65	12.64	שדר
2134	57.4	961	59.3	162	6.65	3.64	שחר
	66.3	720	50.0	20			זירמה מעורבת
	54.5	365	59.5	131			שרולה
	58.5	90625	58.3	50732			סה"כ
ריכוז:							
	58.2	64491	58.4	46198			נבחנים
	59.2	25049	57.2	4383			צעירים
	66.3	720	50.0	20			זירמה מעורבת
	54.5	365	59.5	131			שרולה
	58.5	90625	58.3	50732			סה"כ

* יצאו במשך השנה

(3) לפי המשקים בכל איזור ואיזור. בטבלאות הערוכות לפי המשקים הובאו גם סיכומים כוללים נפרדים למושבים ולקיבוצים שבכל איזור. המעיין בחוברת הד"ח יש באפשרותו לדלות ידיעות מאלפות בכל הנוגע לרביית העדר ול-השבחתו. י. ע.

מכתב למערכת

הנדון: הקצבת תערוכות לבקר.

ח. נ.

בחוברת האחרונה של "השדה" קראתי את הצעתו של בנימין לב בדבר הקצבת התערוכות. נראה לי שחשוב שיתקן העול הנעשה לבקר היוצא בעקב הביטוח ב"חקלאית".

ואסביר: אנחנו — משק המבוטח ביטוח מלא ב"חקלאית", ואנו נוהגים להוציא כל עגל(ה) או פרה חולה או מפגרת לחברת הביטוח. מדוע לא נקבל עבורם הקצבת תערוכות, בפרט שמספרם אינו מבוטל?

השנה, עד חודש אוגוסט, יצאו מסיבה זו 8 פרות, 2 עגלות גדולות ו-3 עגלים גדולים. ועוד נמשיך להוציא, כי ה"מרבק" אינו ממחר להוציא.

אנא, עשו לתיקון הדבר.

בברכת חברים

משולם פ.

מרכז רפת

משאבי-שדה, 1.9.67

תשובה

ח. נ.

תודה על מכתבך והערכתך שכתוצאה ממנה התחלנו לספל בהסדר הקצבות מספוא לבקר שמת, לפי אישורים של הרופאים הוטרניאריים. אשר לבקר שהוצא ע"י ה"חקלאית" וגשר חט — שזאת בעצם שאלתך — עליך לקבל עליך אישור מהרופא הוטרניארי ולהעביר את האישור למועצה לשיווק בשר, ותקבל ממנה את האישור על הקצבות מתאימות למספוא.

בברכה

בנימין לב

מרכז הוועדה להונת בקר

ש.ה.מ.

בצרפת 2 פרים שארולה ל"און" ופר אחד ל"השרות" והחל מעונת הסתיו תעמוד לרשות כל הבוקרים בארץ זירמת פרי השארולה. בעלי עדרי בקר החלב יוכלו להכריע על דעת עצמם באיזו זירמה (פריזית או שארולה) להפרות את בהמותיהם.

הקפאת זירמה

גם ב"און" נערכו במשך תשכ"ו ניסויים במ"עבדה ובשדה בהקפאת זירמה ובשימושה. על יסוד התוצאות שהושגו עד עתה נוכחו שאפשר להנהיג שיטה זו גם בארץ. כיום מזריעים בכופות תיות של זירמה קפואה ב-5 איזורים והתוצאות בהתעברות אינן נופלות מאלה של הזרעה בזירמה טריה. ייתכן שבתחילת שנת 1968 תבוצע כל פעולת ההזרעה ב"און" בזירמה קפואה בלבד.

שונות

ח. יעקבסון מוסר על סיבות הפיגור בהגשת הד"ח הזה (המלחמה!) ובפתח דבריו מזכיר את אמנון חרודי, מי שהיה חבר ההנהלה, ונפל בקרב על שחרור ירושלים.

הוא מספר על ביצוע עבודות ההזרעה בתקופת הגיוס והמלחמה; נשארו בעבודה 10 מזריעים, מתוך 18, ורק הדות להתנדבותם של 3 רופאים וואטרניארים אפשר היה להמשיך בבירצוצת תקין של ההזרעה ברוב האיזורים; מובן שעל עשרת המזריעים שלא גויסו הוטל איזוררים נוספים.

יש לציין שבשנת הד"ח לא חיסל אף משק את הענף ובמושבים אף נתרבו "החורים" לענף לאחר שנמוגו אשליות לגבי "פרנסות" נחזות וקלות יותר.

מחיר ההזרעה לראש בשנת תשכ"ו היה 13.60 ל"י. חברי המושבים שילמו תוספת של 1.25 ל"י עבור ביצוע ההזרעה ברפתם.

בהמשך הד"ח שלו מתעכב ח. יעקבסון על מספר המכניזות, השקעות במבנים ועל ההכנסה וההוצאה בכללותה לכל פרטיות.

בסוף החוברת מובאות טבלאות מפורטות על תוצאות ההזרעה בתשכ"ו לפי: (1) פרים וחודרים; (2) לפי איזורים, לאחר בדיקת הריק;